

Alles brandt door mij

Alles brandt door mij

Gineke Meinders

Schrijver: Gineke Meinders
Coverontwerp: AB Vormgeving ©
ISBN: 9789464054965
© Gineke Meinders
Eerste druk 2021

*Alle kamen mit Gaben
zu ihr;
alle sangen wie Cherubim
ihren Preis.*

*Und sie duftete leis
als Rose der Rosen.
Sie war ein Kreis
um die Heimatlosen.
Sie ging in Mänteln und Metamorphosen
durch alle steigenden Stimmen der Zeit.*

Naar Rilke - Vom Mönchischen Leben (fragm.)

Inhoud

EPISODE 1	9
1 1 november 1106, Midden-Duitsland.....	11
2 1139.....	33
3 1141.....	45
4 1146.....	67
5 1147.....	76
6 1148.....	91
7	102
EPISODE 2.....	115
8 Rupertsberg, 1150.....	117
9 1151.....	126
10	136
11	149
12 1152.....	158
13	168
14 Birsim, 1152.....	177
15 Rupertsberg, 1152.....	190
16	197
17	207
Verantwoording.....	219
Verklarende woordenlijst.....	220
Geraadpleegde literatuur (een selectie).....	224
Noten.....	226
Dankwoord.....	229

EPISODE 1

Alle woorden met een * zijn opgenomen in de verklarende woordenlijst achterin het boek.

1 1 november 1106, Midden-Duitsland

Dit is waar het begon. Deze kleine stoet van ernstige gezichten in de ochtendschemering, ternauwernood verlicht door de grillig omhoog reikende vlammen van fakkels. Geleund tegen de klamme novemberwind kreeg hun moeizame geploeter iets vastberadens, alsof geen enkele macht hen zou kunnen tegenhouden, alsof ze allemaal wisten wat in werkelijkheid niemand wist, dat ze geschiedenis gingen schrijven.

Voorop liep de bisschop, zijn omvangrijke gestalte gehuld in een weelderige paarse mantel die hem nog indrukwekkender maakte. Naast hem abt Kuno, een groot houten kruis stevig omklemd in zijn handen. Op respectvolle afstand volgde een kaarsrechte jonge vrouw. Het smalle gezicht gebogen, de dunne lippen onophoudelijk prevelend en aan haar hand een klein meisje dat telkens vergeefs probeerde haar lange haren te beschermen tegen hongerige windvlagen. Beiden droegen een witte jurk, op de onderrand na volledig aan het zicht onttrokken door een dikke bruine cape. Achter hen een groepje monniken, op hun beurt gevolgd door de ouders van het kind, wat familieleden en een handjevol nieuwsgierige dorpsbewoners.

De ogen van gravin Mechtild von Bermersheim hechtten zich vast aan de grauwe pijen van de monniken die voor haar liepen. Ze registreerde hoe grof de stof geweven was, voelde zelfs even de neiging haar mond in een afkeurende plooi te trekken, maar in plaats daarvan sloeg ze haar ogen op. Daar liep ze. Haar kind. Een klein stukje wit dat tussen de pijen door oplichtte en waarboven donkerblonde haren frivol hun laatste dans uitvoerden. Haar wervelwindje. Met haar ontembare, uitzinnige ideeën die het ene moment aan waanzin leken te grenzen en het andere moment beangstigend wijs waren.

“God, heb medelijden met haar.”

De gravin herhaalde het keer op keer en merkte niet dat haar gefluisterde gebed door de wind aan flarden werd geslagen.

Het kind keek gefascineerd naar het glanzend parse gewaad van de bisschop. Het sleepte over de bodem, waardoor de onderrand geleidelijk de kleur van de aarde aannam. Ze vroeg zich af of hij hem elke dag liet wassen. En of hij dan ook een tweede had die hij in dat geval aan kon trekken. Misschien had hij wel een hele kast vol. Op dat moment verloor de bisschop bijna zijn evenwicht op het modderige pad. Hij leunde zwaar op de uitgestoken arm van de abt, waardoor het kind voor even neerkeek op de kleine smoezelige beekjes die de zweetdruppels in zijn nek maakten. Zijn raspande ademhaling klonk als een woest dier en ze stelde zich voor hoe hij met elke ademteug een stuk van de wereld verslond. Toen ze onder de poort van de kloostermuur doorliepen verloor ze haar belangstelling voor de bisschop. Ze liet haar ogen over het terrein gaan. Her en der stonden grote en kleinere gebouwen en ze dacht aan een verhaal van het kindermeisje. Over soldaten die dag en nacht om de koning heen marcheerden om hem te beschermen tegen de giftige pijlen van de vijand. Ze stelde zich voor dat al deze gebouwen 's nachts op dezelfde manier om het allergrootste gebouw heen marcheerden, als bescherming tegen het nachtelijke gespuis. Dat zal dan wel het klooster zijn, dacht ze. Een monnik keek nieuwsgierig hun kant op, achter hem een paar rondstruinende kippen. Haar aandacht werd getrokken door een hut die tegen een gebouw leunde waarin ze de kapel herkende. De hut was te zwak, zo leek het, om op eigen kracht overeind te blijven. Naast de kapel, hadden ze gezegd. Zo klein?

De vrouw naast haar hield even haar pas in, alsof ze dezelfde gedachte had. Vlak voor de hut kwam de stoet tot stilstand. Ze keek achterom. Haar moeder knikte naar haar met een vreemd trekkende mond. Het deed haar denken aan het toneelstukje waarin ze een kind met gezichtsverlamming

mocht spelen. Het kindermisje had naar lucht moeten happen van het lachen. 'Doe niet zo idioot met je mond, de vrouw is verlamd, niet gek.'

Haar vader knikte haar kort toe, zijn lippen een strenge lijn. De bisschop gaf de broeders die klaarstonden met lijkbaren een teken, waarop ze plechtig naar het kind en de vrouw schreden. Met neergeslagen ogen bleven ze voor hen staan. De beringde hand van de bisschop maakte een sierlijke boog naar de lijkbaren terwijl hij zijn blik op een punt tussen het kind en de vrouw richtte. De vrouw ging zonder aarzelen liggen. Het kind keek naar haar en voelde de enormiteit van het moment als een zware deken over haar lichaam vallen. Alle ogen werden nu op haar gericht, wat haar vervulde met een verwarrende mengeling van verlegenheid en genot. Ze probeerde net als haar vader het gewicht van het moment met haar blik te onderstrepen, wat mislukte omdat de bisschop hoestte in een met gouddraad versierde zijden doek. In haar ooghoek zag ze nog juist dat hij onhandig tussen de plooiën van zijn habijt zocht naar een opening om de doek in te laten verdwijnen. Zonder het te willen schoten haar ogen omhoog naar de rode vlekken op zijn neusvleugels en nog verder omhoog naar de minuscule beekjes op de randen van zijn ogen. Dat was genoeg om de betovering van het moment te verbreken. De hand van de bisschop wees nog eens bevelend naar de lijkbare en schoorvoetend volgde ze het voorbeeld van de vrouw. Maar haar blik bleef strak op de beekjes in zijn ogen gericht. Een gedachte drong zich aan haar op. Ze gaan overstromen. Nu. De bisschop knipperde en de beekjes stroomden over. Een half onderdrukt meisjesgriegeltje streek langs de oren van de bisschop. Even leek hij van zijn stuk gebracht, maar hij herstelde zich snel. Met een feilloos gevoel voor dramatiek liet hij de verwachtingsvolle stilte nog enkele seconden duren, waarop hij zijn hoofd in zijn nek wierp en met luide stem begon te spreken.

“Here God, onze Vader, deze dag hebt Gij gekozen om uw geliefde dochters Hildegard von Bermersheim en Jutta von Spanheim tot U te nemen. Wij begraven hen met Christus, opdat zij met Hem op kunnen stijgen tot de glorie der onsterfelijken.”

Hildegard keek naar de takken hoog boven haar hoofd, die bij iedere windvlaag wild heen en weer zwiepten. Ze hoorde haar moeder ingehouden snikken en opeens vond ze het hele gebeuren niet leuk meer. Ze wilde opspringen en zich achter de wijde rokken van haar moeder verschuilen, maar het ritueel was even onstuitbaar als de dood. Daar zwaaide al een wierookvat boven haar hoofd, achter haar schraapte een monnik zijn keel en voor ze het wist werd er een psalm ingezet en zweefde ze op haar lijkbaar langzaam naar de hut. Een van de monniken stapte naar voren en opende de met ijzerbeslag versterkte deur. De bisschop liep naar de ingang. Even dacht ze dat hij naar binnen ging, maar op de drempel bleef hij staan en met geroutineerde gebaren zegende hij de hut. Toen draaide hij zich om en wenkte haar en de vrouw. Jutta stond op en liep zonder om te kijken de hut binnen. De bisschop wenkte nog eens. Hildegard schuifelde onwillig naar voren. Vlak voor de deur draaide ze zich om. Haar moeder... waar was ze? Daar stond ze. Maar eigenlijk ook niet. Haar gezicht was onherkenbaar vervormd door de vreemde uitdrukking waarmee ze naar de deur keek. Niet naar haar. Waarom niet? Haar vader keek wel. Hij knikte terwijl zijn hand een beweging maakte die zowel een aansporing als een groet kon betekenen. Ze voelde iemand tegen haar schouders duwen, zacht maar dwingend. Ze zag nog net de zwerm vogels die achter haar vaders rug de wolken doorkruiste. Toen was ze binnen.

Jutta stond in het midden van de hut, de handen gevouwen voor haar buik. Achter haar viel de deur zwaar dicht en ze hoorde hoe er een balk voor werd geschoven, alsof ze bang waren dat ze meteen weer naar buiten zouden rennen. Een

klein vierkant gat in de muur naast de deur was nu de enige uitgang, te klein zelfs voor een achtjarig meisje. Ze keek naar Jutta. Ze schrok van haar starre ogen en met haar krampachtig gevouwen handen leek de vrouw niet van plan ooit nog te bewegen. Hildegard ging voor het venster staan. De kleine menigte begon haar samenhang te verliezen en de een na de ander draaide zich om en daalde de heuvel weer af. Alleen haar moeder bleef staan en aan de hoog opgehaalde schouders zag Hildegard dat ze hilde. Ze zwaaide, maar haar moeder reageerde niet. Haar vader, die al weggelopen was, kwam terug en legde een hand op haar moeders schouder. Hij boog zich naar haar toe en fluisterde iets in haar oor. Hierop trok hij haar zacht met zich mee en langzaam verdwenen nu ook haar ouders in het dal. Wat had hij gezegd? Waarom had haar moeder zich zo gemakkelijk laten meevoeren? Waarschijnlijk omdat ze nog wel terug zouden komen. Haar moeder zou nu wel inzien dat ze haar niet zomaar bij een vreemde vrouw konden achterlaten. Zolang ze maar bij het venster bleef staan was er nog de twijfel die ze in haar moeders ogen had gezien en die beschermend tussen haar en de verschrikkelijke werkelijkheid stond. Ze staarde naar de horizon en wachtte. Oneindig lang. Haar protest tegen de totale verlatenheid kriebelde steeds verder omhoog. Ze moesten nu echt heel snel terugkomen. Alstublieft. Ze vouwde haar handen en kneep haar ogen dicht. *Alstublieft?* Ze hield haar ogen nog een tijdje dicht en toen nog een tijdje. Heel voorzichtig gluurde ze door een kiertje. De horizon was nog steeds leeg, maar de leegte had zich nu in haar volle lengte uitgerold en leek te zijn weggezonden in een slaap waaruit zij niet meer gewekt wilde worden. Ze kwamen niet. Eigenlijk wist ze het allang, ze zouden nooit meer komen. Ze schommelde een paar keer van haar tenen op haar hakken en gaf, toen ze weer op haar hakken stond, een flinke duw tegen de muur waardoor ze een kwart slag draaide. Nog een paar keer schommelen, een duw en ze draaide weer een kwart

slag. Het was een kunstje waarmee ze zichzelf kon kalmeren, ze had het thuis vaak gedaan in een donker hoekje van de stal. Ze keek naar de vrouw die nog steeds op dezelfde plaats stond. Ze liet haar ogen door de hut dwalen. Veel was er niet te zien. Langs de beide zijwanden een bed, onder elk bed een po, tegen de andere wand een lage kast, een klein tafeltje met daarop een kaars, twee stoelen, een bezem in de hoek. Naast de deur stonden hun reistassen. Ze had niet eens gemerkt dat iemand ze daar had neergezet. Ze vroeg zich af of ze haar tas mocht uitpakken, ze verlangde ernaar de schaarse spulletjes van thuis om zich heen uit te stallen. Welk bed was voor haar? Waarom zei die rare vrouw niets?

Juist had ze voldoende moed verzameld om met fluisterstem "Mevrouw" te zeggen, toen de klokken van de kloosterkapel begonnen te luiden. Alsof dit het signaal was waarop Jutta had gewacht draaide ze haar hoofd naar het venster.

"Ja. Jaja, dit is het dan... Dat was het dan... tjajaja." Ze keek even naar het kind. Toen nam ze met een snelle blik de hut in zich op.

"Hoor je de klokken? Dat is voor de none*. Ze luiden voor de none. We zullen met ze meedoen. Ja. Zeker. Maar nu nog niet." Weer keek ze om zich heen.

"Ja, kind, we zullen wel gauw wennen hier."

Ze ging op een bed zitten en zei tegen Hildegard, die nog steeds besluiteloos bij het venster stond: "Neem jij dat bed maar, vind je dat goed?"

Hildegard knikte verlegen, zette haar tas op haar bed en keek erin. Bovenop lag een appel, die had het kindermisje er vanmorgen, een eeuwigheid geleden, in gedaan. Wat kleren, haar glimmend gepoetste lievelings-kastanje, de versleten pop, ...

"Hoor!", zei Jutta.

In de kapel waren de monniken begonnen te zingen. De mondhoeken van de vrouw trokken heel even omhoog, waarna haar hele huid naar beneden leek te zakken alsof,

dacht Hildegard, ze een smeltende kaars was. En daar, waren dat tranen in haar ogen? Ze keek gauw een andere kant op.

“Ik zal je de psalmen leren”, zei Jutta met een barst in haar stem. “Ken je de psalmen? Nee, natuurlijk niet. We zullen morgen meteen beginnen.”

Nu glimlachte de vrouw dan eindelijk naar het kind. Ze glimlachte terug en zei: “Mijn zus heet ook Jutta.”

De kleine Hildegard hield het besef van traag voorbij gaande dagen zorgvuldig op afstand. En hoewel ze gewend was na te denken over alles wat ze niet begreep weigerde ze te kijken naar de onverdraaglijke werkelijkheid van de gebarricadeerde deur. Het was zo stil hier, zo klein, zo anders dan de chaotische drukte die ze thuis gewend was. Haar broers en zusters die een voortdurende stroom van over elkaar heen buitelandse gebeurtenissen veroorzaakten, de dienstmeiden en de knechten en het komen en gaan van bezoekers, de warme, dampige geluiden van de koeien in de stal... Moest ze hier tot haar dood blijven? Met als enige gezelschap die vreemde, stille vrouw? Nooit meer haar moeder zien, haar vader, haar broers, zussen en, en... en de rivier. Nooit meer je voeten in het ijskoude water laten bengelen of de ruwe bast van de vriendelijke oude kastanje voelen. En Waldo dan? Die lieve oude jachthond van haar vader met zijn heerlijke ruige vacht, kon ze hem nu nooit meer stiekem wat van haar eten geven? En de velden? Nooit meer daar rennen, met adembenemende snelheid de wind in je oren laten suizen? De vragen kon ze niet tegenhouden, maar voor het antwoord wendde ze koppig haar hoofd af. Nee, het woord 'levenslang' paste niet in de denkwereld van een meisje van acht.

Jutta had een kleed opgehangen in de hoek achter haar bed, waar ze de po's had neergezet. De linker was van Hildegard, de rechter van Jutta. De eerste dagen werd Hildegard zo onpasselijk van de stank die ondanks de deksels door de hut

walmde, dat ze zoveel mogelijk in de buurt van het venster bleef. Dit had als bijkomend voordeel dat ze kon zien of de broeder die de po's kwam legen al in aantocht was. Elke dag kwam er een ander langs om de walmende massa door het venster aan te nemen, waarna hij het eten aangaf als was het een beloning voor hun viezigheid. Later op de dag, na de sext*, kwam hij dan nog een keer om het warme eten en het brood voor 's avonds aan te geven, en soms was daar nog iets anders bij, een nieuwe kaars, spullen voor borduurwerk, een stuk zeep. Het kwam maar zelden voor dat Jutta haar voor was en als dit gebeurde was ze urenlang uit haar humeur.

“Hoe heet u?”, vroeg ze aan ieder nieuw gezicht dat ze zag en: “Woont u hier al lang?” en: “Waarom mogen wij niet naar buiten?” en soms, meegesleept door haar verlangen om te praten: “Ik heb vier broers en vijf zussen”.

Hildegard beseftte niet dat de fel gloeiende gretigheid in haar ogen een ijzeren wet had doen buigen. Het was de monniken niet toegestaan te spreken als daar geen dringende noodzaak toe was. Maar uiteindelijk bezweken ze bijna allemaal. Ze wist dat ze snel moest zijn, de meeste broeders keken al na haar eerste vraag schichtig achterom, maar ze kreeg bijna altijd een antwoord. Soms vaag en ontwijkend, soms lachend, maar het was een antwoord, twee antwoorden per dag. Jutta leek van dit alles nauwelijks iets te merken. Als ze niet verdiept was in haar psalterium* of borduurwerk aanschouwde ze het dagelijkse tafereel met een afwezige glimlach. Heel soms durfde Hildegard zelfs Jutta een vraag te stellen. Waarom ben je kluizenares geworden (ontwijkend antwoord), waarom mogen we niet naar buiten (om onze zuiverheid voor God te bewaren), heb jij ook broers of zusters (twee broers), waarom... (kind, wat vraag je toch veel). De antwoorden waren schaars, veel te schaars om haar ervan te weerhouden vele malen per dag naar de terugkomst van haar ouders te verlangen. Het gebeurde regelmatig dat ze de zekerheid dat ze niet zouden komen inruilde voor een

klein beetje hoop. En dan moest ze telkens weer een nieuwe reden bedenken waarom ze nog niet gekomen waren. Maar morgen, zei ze dan tegen zichzelf, morgen zullen ze vast komen. Jutta scheen haar belofte om haar de psalmen te leren te zijn vergeten en Hildegard herinnerde haar er niet aan. Op een onduidelijke manier had ze het idee dat het leren van de psalmen de werkelijkheid, die ze met haar dagelijkse gang naar het venster nog juist op een veilige afstand kon houden, zo dichtbij zou brengen dat het haar zou verpletteren. Maar geen enkele kunstgreep, met hoeveel vurigheid ook uitgevoerd, kon het onvermijdelijke tegenhouden. Hildegard ging de woorden herkennen van de liederen die ze zeven maal per dag uit Jutta's mond hoorde klinken. Het wurgende gebrek aan afleiding en de troost die de zingende vrouwenstem haar schonk, zetten haar ertoe aan steeds beter te gaan luisteren tot ze een onweerstaanbare drang voelde om mee te zingen. Op een dag vergat ze zichzelf. Een schuchter kinderstemmetje vervlocht zich haarzuiver met het lied, Jutta's ogen werden groot en die ogen, met hun genadeloze blauw op haar gericht, betekenden de doodslag voor de delicate toestand van zelfbedrog. De schok was zo groot dat Hildegard zich vast moest grijpen aan het eerste houvast dat ze kon vinden: "U zou mij toch de psalmen leren?"

Niet in haar wildste fantasieën had ze kunnen bedenken welke vorm, of liever gezegd welke vormloosheid haar nieuwe werkelijkheid aan zou nemen. De lessen van Jutta openden voor haar een ruimte met uiterst rekbare grenzen waarbinnen ze zich vrij kon bewegen. Ze ontdekte dat de vreemde klanken die dagelijks door Jutta's zingende lippen werden gevormd en waarvan ze er al vele kon nabootsen, allemaal terug te vinden waren in haar eigen psalterium, vastgelegd in onbegrijpelijke symbolen die stuk voor stuk door Jutta werden verklaard. Ze leerde de Regel van

Benedictus, in diezelfde symbolen waarvan Jutta zei dat ze de heilige taal van God vormden. Ieder woord uit de Regel was een stap op de ladder naar God, zei Jutta met een nieuwe gloed in haar ogen die Hildegard tot in haar tenen verwarmde. Het was hun taak deze ladder te beklimmen. Het was niet iedereen gegeven de hoogste trede te bereiken, maar ze moesten proberen zo hoog mogelijk te komen, ze moesten zich daar iedere dag weer, ieder ogenblik van de dag voor inspannen.

“Tot het uiterste, Hildegard,”, zei Jutta met messcherpe lijnen langs haar mond, “tot het uiterste. We moeten ieder moment van de dag omhoog reiken met alle kracht die ons gegeven is. Nooit, nooit, nooit mogen we verslappen.”

Telkens weer als Jutta dit zei balde Hildegard haar kleine vuisten en zag ze zichzelf op die ladder staan, hoog, heel erg hoog. Hoger nog dan Jutta. En dan zag ze, o, heerlijke droom, Jutta vol bewondering naar haar opkijken. Hildegard leerde de gebeden, ze leerde het wonder van het notenschrift, ze leerde de lessen van de heilige kerkvaders, ze zoog de kennis uit Jutta met een onverzadigbaar verlangen naar meer. Haar geest maakte bokkesprongen door deze groeiende ruimte zoals ze vroeger door de velden had gesprongen. Maar er was een klein hoekje, dat ze al kende zo lang ze zich kon herinneren, waar ze slechts heel behoedzaam in rondschoot. Een hoekje waar zich de dingen bevonden die alleen zij kon zien en waar ze met niemand over mocht praten. Dat had ze al vroeg geleerd, toen ze nog dacht dat iedereen zag wat zij zag. Dat dit niet het geval was ontdekte ze pas toen ze Christine van het kalf vertelde.

Op een middag had ze haar hoofd op de dikke buik van een traag herkauwende koe gelegd. Er zat een kalfje in zei Christine, en over een week zou het geboren worden. Hildegard wilde alvast vriendschap sluiten met het kalfje. Liggend op die dikke buik had ze hem haar naam verteld en die van haar broers en zusters en hoe mals het gras was waar

hij straks van mocht eten. Ze kon hem zien liggen, opgekruld in de buik van de koe. Hij keek haar aan met zijn zachte, bruine ogen, het mooiste kalf dat ze ooit had gezien. Hij had meer wit dan al hun andere koeien, maar op zijn voorhoofd, op zijn rug en op zijn voorpoten had hij bruine en zwarte vlekken.

Toen ze het kindermisje opgewonden vertelde van zijn mooie bontgekleurde vlekjes, vroeg deze haar hoe ze dat nou kon weten terwijl het nog niet eens was geboren.

“Maar ik heb het toch gezien?”

Het kindermisje was lachend weggelopen en dat had haar boos gemaakt. Vastbesloten iemand te vinden met wie ze haar vreugde wel kon delen had ze het aan haar moeder verteld, aan haar broers, aan de staljongen, aan wie het maar wilde horen, maar niemand besteedde veel aandacht aan het zoals gewoonlijk druk babbelende kind. Dit stemde haar somber, maar de geboorte van het kalf wierp een nog grotere schaduw over Hildegards sprankelende geest. Het was grotendeels wit en het patroon van de bonte vlekken klopte tot in detail met haar beschrijving. Hoofden draaiden naar haar om, ogen vuurden een mengeling van verbijstering en angst op haar af. Haar moeder trok bij de eerste aanblik van het kalf bleek weg en haar vader duwde haar zwijgend de stal uit. Vlak voor ze het huis binnenliepen zag ze dat haar moeder iets in het oor van haar vader fluisterde. Hildegard spitste haar oren en kon in haar omhoog schietende stem nog net het woord ‘duivel’ onderscheiden. Haar vader siste, keek snel achterom en lachte even naar haar met een glimlach die niets geruststellends had. Ze begreep niets van al deze reacties, maar haar kinderlijke intuïtie maande haar tot zwijgen. De volgende ochtend moest ze bij haar moeder komen. Ze moest vertellen waar ze het kalf nu eigenlijk precies had gezien. De klank in haar stem was zo beangstigend dat Hildegard haar ogen had neergeslagen en gemompeld ‘nou, gewoon, weet ik niet, ik heb het gewoon

gezien'. Het bleef lang stil. En toen zei haar moeder dat het niet belangrijk was, ze had haar bij zich geroepen omdat – en nu werd de stem van haar moeder nog vreemder – ze haar aan God zouden schenken. Ze had onbegrijpelijke dingen gezegd over offers en dankbaarheid, het tiende kind en Benedictus maar Hildegard wist dat het haar straf was. Ze was naar Jutta gestuurd omdat ze meer kon zien dan de anderen. Voortaan zou ze niemand meer vertellen van het licht dat haar blij maakte, van de beelden of van de lichaamsloze stemmen die haar soms grappige verhalen vertelden.

Hier echter, in deze kleine hut, hoefde ze niet langer op haar hoede te zijn. Jutta stelde haar geen vragen, ze besteedde in het geheel geen aandacht aan haar buiten de lessen om. Hooguit betrapte Jutta haar een enkele keer op 'afwezigheid' en dan zei Hildegard dat ze 'heel erg aan God dacht'. Dat was genoeg. Eén keer maar was Jutta niet tevreden geweest met dit antwoord en omdat dit tijdens één van hun schaarse vertrouwelijke momenten was, had Hildegard haar iets verteld van de beelden, het licht en de stemmen. Ze had dit echter in zo bedekte termen gedaan dat er nauwelijks nog iets uitzonderlijks in te ontdekken viel.

Omdat haar geest hier dus straffeloos kon afdwalen en omdat er in haar nieuwe leven zoveel ongevulde tijd was, ontwikkelde ze zich tot een ware afwezigheidskunstenares, waarbij een niet onbelangrijk deel van de kunst hierin bestond, dat ze afwezig kon zijn zonder ooit Jutta uit het oog te verliezen. Wanneer het nodig was verruilde ze in een oogwenk de troostrijke beelden voor de muren van de hut.

De ontdekkingsreizen door haar almaar uitdijende geest waren zo opwindend dat ze steeds vaker vergat naar het venster te lopen om zich af te vragen waarom haar ouders nog niet gekomen waren. Het viel haar op dat de beelden begonnen te veranderen. De vormen vervaagden en raakten doordrenkt van een licht dat naar haar leek te glimlachen. Als

ze zich inspande kon ze de beelden helemaal laten verdwijnen tot alleen nog het heldere, liefdevolle licht overbleef. Ze ontdekte een manier om ernaartoe te gaan als ze zich vanbinnen stil maakte, en ze ontdekte dat in die stilte het licht haar gedachten als vanzelf stuurde naar antwoorden op de vragen die ze zichzelf stelde. Het was moeilijk om die stilte te maken, maar het lukte haar, en steeds beter, met de strenge discipline die de Regel van Benedictus hen oplegde. Het opstaan met zonsopgang was voor Hildegard dan misschien niets nieuws, maar negen maal per etmaal bidden en zingen? Waarom zo vaak? Waarom niet acht keer, zodat ze niet midden in de nacht hoefden op te staan? Of zeven keer, dat was toch ook vaak genoeg? Het had haar de eerste weken bijna ziek van opstandigheid gemaakt. Jutta was echter onvermurwbaar. Het waren de negen getijden, zo had de heilige Benedictus het voorgeschreven. Dit *Opus Dei** was voortaan, zo beweerde ze, hun belangrijkste taak. Naast de sobere maaltijden die ze drie maal daags kregen waren er dan nog de lessen, het handwerken, het schoonhouden van de hut en wat zich verder maar aan klusjes voordeed. Jutta vertelde haar dat alles wat ze deden, zelfs het vegen van de hut, een eerbetoon aan God was en daarom met de grootst mogelijke zorgvuldigheid gedaan moest worden. De kleine hut raakte op deze manier van bodem tot dak gevuld met God, en God, zo besloot Hildegard, dat was haar vriend, het geheime licht.

Heel geleidelijk raakte ze gewend aan haar zo volkomen andere leven. Ze begon te vergeten hoe het was om door de velden te rennen, steeds verder weg dreven haar broers en zusters, de gezichten van haar ouders begonnen te vervagen en de klank van Waldo's uitgelaten geblaf zat niet langer in haar ruggenmerg. Nieuwe woorden begonnen haar hoofd te vullen en hun exotische klanken tilden haar op, ze golfd en op nieuwe melodieën als de velden, ze zwierden als de bomen in de wind.